

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત
ટી.વાય.બી.એ.(એક્સટર્નલ)નો ગુજરાતી મુખ્ય વિષયનો અભ્યાસક્રમ
Core Course in Gujarati
પેપર-૬ સાહિત્યસ્વરૂપ : નાટક
(વર્ષ-૨૦૧૬-૨૦૧૭ થી અમલમાં)

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ નાટકના સાહિત્યસ્વરૂપનો પરિચય મેળવે.

- એકમ : ૧ નાટકનું સાહિત્ય સ્વરૂપ – વ્યાખ્યા, પ્રકારો, લક્ષણો, તથા ગુજરાતી નાટકની વિકાસરેખા
નાટકની અન્ય સાહિત્ય સ્વરૂપો સાથે તુલના તથા નાટકસ્વરૂપની વિશિષ્ટતા
- એકમ : ૨ દલપતરામ કૃત 'મિથ્યાભિમાન'નો સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ
- એકમ : ૩ રમણભાઈ નીલકંઠ કૃત 'રાઈનો પર્વત' રચનાનો સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ
- એકમ : ૪ ક.મા.મુનશી કૃત 'ધૂવસ્વામિનીદેવી' રચનાનો સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ
- એકમ : ૫ સતીશ વ્યાસ કૃત 'મેં ગંદેવીનો ગલો'માં અભિવ્યક્તિ રીતિ અને સ્વરૂપલક્ષી અભ્યાસ

સંદર્ભ સૂચિ

- (૧) "મેં ગંદેવીનો ગલો" – સતીશ વ્યાસ, અરુણોદય પ્રકાશન
- (૨) ગુજરાતી નાટક- સતીશ વ્યાસ, પાર્શ્વ પ્રકાશન
- (૩) મિથ્યાભિમાન સં. રમેશ ત્રિવેદી – શબ્દલોક પ્રકાશન
- (૪) અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ – ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

ટી.વાય.બી.એ.(એક્સટર્નલ)નો ગુજરાતી મુખ્ય વિષયનો અભ્યાસક્રમ

Core Course in Gujarati

પેપર-૭ અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ

(વર્ષ-૨૦૧૬-૨૦૧૭ થી અમલમાં)

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ સાહિત્યના ઇતિહાસનો વિસ્તૃત પરિચય મેળવે.

- એકમ : ૧
- (અ) મધ્યકાલીન તથા અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્ય વચ્ચેનો ભેદ.
 - (બ) અર્વાચીન સાહિત્યને ઘડનારાં પ્રનારાપરિબળો.
 - (ક) અર્વાચીન સાહિત્ય સ્વરૂપો, તેના લક્ષણો અને વિકાસક્રમ: નવલકથા, નવલિકા, નાટક, નિબંધ, કાવ્ય, વિવેચન

એકમ : ૨ સુધારક યુગ :

- (૧) સુધારક યુગને ઘડનારાં પરિબળો અને તેની લક્ષણિકતાઓ
- (૨) સુધારક યુગના સર્જકોની સાહિત્ય સેવાઓ
 - (૧) દલપતરામ (૨) નર્મદ (૩) નવલરામ (૪) નંદ શંકર
- (૩) સુધારક યુગની મહત્વની કૃતિઓ
 - (૧) મિથ્યાભિમાન (૨) મારી હકીકત (૩) કરણચેલો (૪) નવલગ્રંથાવલી
 - (૫) લલિતા દુઃખદર્શક નાટક

એકમ : ૩ પંડિત યુગ :

- (૧) પંડિત યુગને ઘડનારાં પરિબળો અને લક્ષણિકતાઓ
- (૨) પંડિત યુગના સર્જકોની સાહિત્ય સેવાઓ
 - (૧) ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી (૨) ન્હાનાલાલ (૩) બ.ક. ઠાકર (૪) રમણભાઈ નીલકંઠ
 - (૫) કાન્ત (૬) કલાપી
- (૩) પંડિત યુગની મહત્વની કૃતિઓ
 - (૧) ભદ્રભદ્ર (૨) જયાજયંત (૩) સરસ્વતીચંદ્ર (૪) પુર્વાલાપ (૫) કલાપીનો કેકારવ
 - (૬) મ્હારાં સોનેટ

એકમ : ૪ ગાંધી યુગ :

- (૧) ગાંધી યુગને ઘડનારાં પરિબળો અને લક્ષણિકતાઓ
- (૨) ગાંધી યુગના સર્જકોની સાહિત્ય સેવાઓ
 - (૧) ક.મા. મુનશી (૨) ર.વ. દેસાઈ (૩) રા.વિ. પાઠક (૪) ધૂમકેતુ
 - (૫) ઝવેરચંદ મેઘાણી (૬) ઉમાશંકર જોષી (૭) સુન્દરમ્ (૮) પન્નાલાલ પટેલ

(૯) ઈશ્વર પેટલીકર (૧૦) મનુભાઈ પંચોલી

(૩) ગાંધી યુગની મહત્વની કૃતિઓ

(૧) ગુજરાતનો નાથ (૨) જનમટીપ (૩) માનવી ભવાઈ (૪) દ્વિરેકની વાર્તા

(૫) સત્યના પ્રયોગો (૬) સાપના ભારા (૭) વસુધા (૮) શુભવંદના

શુભવંદના

એકમ : ૫ અનુગાંધી યુગ :

(૧) અનુગાંધી યુગને ઘડનારાં પરિબલો અને લાક્ષણિકતાઓ

(૨) અનુગાંધી યુગના સર્જકોની સાહિત્ય સેવાઓ

(૧) જયંત પાઠક (૨) ઉશનસ (૩) સુરેશ જોષી (૪) ચંદ્રકાંત બક્ષી (૫) હરીન્દ્ર દવે

(૬) લાભ શંકર ઠાકર (૭) રઘુવીર ચૌધરી (૮) ચિનુ મોદી

(૩) અનુગાંધી યુગની મહત્વની કૃતિઓ

(૧) ધુમ્મસ (૨) આકાર (૩) છંદોલય (૪) જટાયુ (૫) મરી જવાની મજા

(૬) અમૃતા (૭) ગૃહપ્રવેશ (૮) ધ્વનિ

સંદર્ભ સૂચિ

૧. અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ - ગુ.સા.પરિષદ પ્રકાશન

૨. આધુનિક કવિતા - લે. જયંત પાઠક

૩. 'રાજેન્દ્ર - નિરંજયયુગની કવિતા' - પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ

૪. અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ - ધીરુભાઈ ઠાકર

૫. અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ - રમેશ ત્રિવેદી

૬. ગુજરાતી સાહિત્ય (મધ્યકાળ) - અંતરાય રાવળ

ટી.વાય.બી.એ.(એક્સટર્નલ)નો ગુજરાતી મુખ્ય વિષયનો અભ્યાસક્રમ

Core Course in Gujarati

પેપર-૮ ગ્રંથકારનો અભ્યાસ -જયંતિ દલાલ

(વર્ષ-૨૦૧૬-૨૦૧૭ થી અમલમાં)

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ સાહિત્ય સર્જકની સર્જકતાનો વિસ્તૃત પરિચય મેળવે.

- એકમ : ૧ જયંતિ દલાલના સર્જક વ્યક્તિત્વને ઘડનારાં પરિબલોનો અભ્યાસ,
ગ્રંથકાર જયંતિ દલાલનો નવલકથાકાર- એકાંકીકાર- નવલિકાકાર તરીકેનો પરિચયાત્મક અભ્યાસ
- એકમ : ૨ 'પાદરના તીરથ' નવલકથામાં ગ્રંથકારનું નવલકથાકાર તરીકેનું મૂલ્યાંકન
- એકમ : ૩ 'જયંતિ દલાલનાં પ્રતિનિધિ એકાંકી'ને આધારે ગ્રંથકારનું એકાંકીકાર તરીકેનું મૂલ્યાંકન
- એકમ : ૪ 'જયંતિ દલાલની શ્રેષ્ઠવાર્તાઓ' ને અધારે ગ્રંથકારનું નવલિકાકાર તરીકેનું મૂલ્યાંકન
- એકમ : ૫ જયંતિ દલાલનું નિબંધકાર તરીકેનું મૂલ્યાંકન

સંદર્ભ સૂચિ

૧. અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ - ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
૨. જયંતિ દલાલ : અધ્યયનગ્રંથ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
૩. પાદરના તીરથ - જયંતિ દલાલ, આદર્શ પ્રકાશન
૪. 'જયંતિ દલાલનાં પ્રતિનિધિ એકાંકીઓ' સંપા. વિનોદ અધ્વર્યુ અને અન્યો. - આદર્શ પ્રકાશન
૫. 'જયંતિ દલાલની શ્રેષ્ઠવાર્તાઓ' સંપા. રાધેશ્યામ શર્મા અને અન્યો. - આદર્શ પ્રકાશન
૬. કાયા લાકડાની, માયા ગુલડાની' - જયંતિ દલાલ

ટી.વાય.બી.એ(એક્સટર્નલ).નો ગુજરાતી મુખ્ય વિષયનો અભ્યાસક્રમ

Core Course in Gujarati

પેપર-૯ સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો

(વર્ષ-૨૦૧૬-૨૦૧૭ થી અમલમાં)

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ વિવેચનના સિદ્ધાંતોની અનિવાર્ય સમજ પ્રાપ્ત કરે.

એકમ : ૧ કળા અને તેના ઉપાદાન

(અ) કળાની વિવિધ વ્યાખ્યાઓ અને વિભાવના, લલિત અને લલિતેતર કળાઓનો પરિચય

ઉપાદાન સંદર્ભે દ્રશ્ય અને શ્રાવ્ય કળાઓની વિશિષ્ટતા, સાહિત્યકલાની વિશિષ્ટતા.

(બ) સાહિત્યની વિભાવના : પૂર્વ તથા પશ્ચિમના વિદ્વાનોની દ્રષ્ટિએ.

(ક) વ્યવહારની ભાષા અને સાહિત્યની ભાષા.

એકમ : ૨ કાવ્ય પ્રયોજન, કાવ્યહેતુ

(અ) કાવ્યનાં પ્રયોજનો-પૂર્વ તથા પશ્ચિમના વિદ્વાનોની દ્રષ્ટિએ, કળા અને નીતિ- વિવિધ વિચારણા.

(બ) કાવ્યહેતુ : ભારતીય વિચાર - પ્રતિભા, વ્યુત્પત્તિ અને અભ્યાસ.

એકમ : ૩ શબ્દશક્તિ

(અ) શબ્દની ત્રિવિધ શક્તિઓની વિચારણા અભિધા, લક્ષણા અને વ્યંજના.

(બ) સર્જનપ્રક્રિયા- અનુભૂતિ, અભિવ્યક્તિ અને અવગમનની સંજ્ઞાઓ સંદર્ભે.

એકમ : ૪ વિવેચન એટલે શું ?

(અ) વિવેચનની વિભાવના તથા કાર્યક્ષેત્ર

(બ) આસ્વાદ, સમીક્ષા તથા વિવેચનનો ભેદ

(ક) કૃતિનિષ્ઠ વિવેચન

(ડ) પ્રકારનિષ્ઠ વિવેચન

(ઇ) તુલનાત્મક વિવેચન

એકમ : ૫

૧. કલ્પન અને પ્રતિક

૨. અલંકાર અને છંદ

૩. કાવ્યનું સત્ય અને વ્યવહારનું સત્ય

૪. સમાજ અને સાહિત્ય

૫. વક્રોક્તિ વિચાર

સંદર્ભ સૂચિ

- (૧) સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો -મૂ.લે. વર્સફોલ્ડ, અનુ. નગીનદાસ પારેખ
- (૨) ભારતીય કાવ્ય સિદ્ધાંત -જયંત કોઠારી
- (૩) ઉપક્રમ -જયંત કોઠારી
- (૪) ભારતીય સાહિત્ય મીમાંસા -ડૉ. બહેચરભાઈ પટેલ
- (૫) ભારતીય સાહિત્યવિચાર મંજૂષા ભાગ : ૧-૨, સં.- રમેશ બેટાઈ, નારાયણ કંસારા

ટી.વાય.બી.એ.(એક્સટર્નલ)નો ગુજરાતી મુખ્ય વિષયનો અભ્યાસક્રમ

Core Course in Gujarati

પેપર-૧૦ ભાષાવિજ્ઞાન

(વર્ષ-૨૦૧૬-૨૦૧૭ થી અમલમાં)

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ ભાષા અંગેની અનિવાર્ય સમજ પ્રાપ્ત કરે.

એકમ - ૧	૧. ભાષાનો સામાન્ય પરિચય ૨. ભાષાની મહત્વની વ્યાખ્યાઓ - તેમાંથી પ્રગટ થતાં ભાષાનાં લક્ષણો ૩. ભાષાનું માનવજીવનમાં સ્થાન અને મહત્વ ૪. સમાજ અને સંસ્કૃતિના વિકાસમાં ભાષાનું યોગદાન ૫. ભાષા અને વાણીનો સંબંધ ૬. ભાષા અધ્યયનની વિવિધ પદ્ધતિઓ
એકમ - ૨	૧. ભારત યુરોપીયથી ભારતીય આર્ય ભાષા સુધીનો વિકાસક્રમ ૨. અપભ્રંશથી અર્વાચીન ગુજરાતી સુધીનો વિકાસક્રમ ૩. ગુજરાતીના ઉદભવ અને વિકાસના વિવિધ તબક્કા ૪. ગુજરાતી ભાષાનું શબ્દભંડોળ ૫. તત્સમ તદભવ, દેશ્ય, પરપ્રાંતીય અને વિદેશી શબ્દો
એકમ -૩	૧. ધ્વનિઘટકની પ્રાથમિક વિચારણા અને વિભાવના ૨ ધ્વનિ પરિવર્તનની પ્રક્રિયા ૩. સમીકરણ, વિષમીકરણ, ધ્વનિલોપ, સ્વરપ્રેક્ષપ, વર્ણવ્યત્યય, શબ્દસંકર, સાદેશ્ય,લૌકિક વ્યુત્પત્તિ ૪ અર્થપરિવર્તનની પ્રક્રિયા ૫. અર્થસંકોચ, અર્થવિસ્તાર, અર્થાદેશ
એકમ -૪	૧. ગુજરાતની મુખ્ય બોલીઓની ચર્ચા (સુરતી, ચરોતરી, સૌરાષ્ટ્રી, ચૌધરી) ૨. ઉપશિષ્ટ ભાષા ૩. નિષિદ્ધ શબ્દો (Taboo words) ૪. પારસી કે સાંકેતિક બોલી (Jargons)
એકમ -૫	૧. પદવિચાર (નામ, સર્વનામ, વિશેષણ, ક્રિયાપદ, સંયુક્ત ક્રિયાપદ, અવ્યય, ક્રિયાવિશેષણ અને કુદન્ટની ચર્ચા) ૨. ગુજરાતીના દ્વિરુક્ત પ્રયોગો : તેના વિવિધ પ્રકારો - જેમા બંને ઘટકો અલગ અલગ અર્થવિહીન હોય. - જેમા એક ઘટક અર્થયુક્ત જ્યારે બીજો અર્થવિહીન હોય. - જેમા બંને ઘટકો અર્થયુક્ત હોય.

સંદર્ભ સૂચિ

- (૧) 'ભાષા પરિચય' (દ.ગુ.યુ.પ્રા.પુ.સહ. મંડળી પ્રકાશિત) ડૉ. જી.ઓ. શાહ
- (૨) 'ભાષા પરિચય' (પોપ્યુલર પ્રકાશન, સંવર્ધિત-૨૦૦૯) -ડૉ. જગદીશ શાહ વગેરે.
- (૩) 'ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ' -ડૉ. જયંત કોઠારી
- (૪) 'ગુજરાતી ભાષાનું ધ્વનિસ્વરૂપ અને ધ્વનિપરિવર્તન' -ડૉ. પ્રબોધ પંડિત
- (૫) 'ધ્વનિઘટકની વિભાવના' -ડૉ. ભારતીબેન મોદી
- (૬) 'ભાષાવિજ્ઞાન' - (સંવર્ધિત આવૃત્તિ) - ડૉ. કે.બી.વ્યાસ

ટી.વાય.બી.એ.(એક્સટર્નલ)નો ગુજરાતી મુખ્ય વિષયનો અભ્યાસક્રમ

Core Course in Gujarati

પેપર-૧૧ (અપઠિત) સાહિત્યનો આસ્વાદ, ઇંદ અને અલંકાર

(વર્ષ-૨૦૧૬-૨૦૧૭ થી અમલમાં)

હેતુ :- વિદ્યાર્થીઓ કાવ્યનો યથાર્થ પરિપ્રેક્ષ્યમાં આસ્વાદ - અનુભાવન કરતાં શીખે તેમજ પ્રતિભા અનુસાર સર્જન કરવા પ્રેરાય.

એકમ : ૧ સર્જનાત્મક લેખન

(અ) સાહિત્ય અને ઈન્ટરનેટ	(બ) સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર
(ક) સાહિત્ય અને સમૂહમાધ્યમો	(ડ) વંચિતોનું સાહિત્ય
(ઇ) ડાયસ્પોરા સાહિત્ય	

એકમ : ૨ કવિ-સર્જકોની કેફિયતને આધારે એમની સર્જનપ્રક્રિયાનો પરિચય

(અ) ઉમાશંકર જોશી	(બ) રાજેન્દ્ર શાહ	(ક) હરીન્દ્ર દવે
(ડ) ભગવતીકુમાર શર્મા	(ઇ) રમેશ પારેખ	(ફ) ચિનુ મોદી

એકમ : ૩ ગદ્યખંડનું આકલન તથા કાવ્યકૃતિનો આસ્વાદ

એકમ : ૪ ચાવીરૂપ સંજ્ઞાઓનો પરિચય

- (૧) કવિસમય (૨) પતાકાસ્થાનક (૩) સાધારણીકરણ (૪) વૃત્તિમય ભાવાભાસ
(૫) ચમત્કૃતિ (૬) પ્રતીયમાન અર્થ (૭) પીઠ ઝબકાર (૮) સન્નિધિકરણ
(૯) વિરેચન (૧૦) તિરોધાન (૧૧) આકાર (૧૨) સૌન્દર્યમૂલક અંતર.

એકમ : ૫ (અ) અલંકાર પરિચય

- (૧) ઉપમા (૨) ઉત્પ્રેક્ષા (૩) અનન્વય (૪) અપહનૂતિ (૫) વ્યાજસ્તુતિ
(૬) વ્યતિરેક (૭) રૂપક (૮) સજીવરોપણ (૯) અતિશયોક્તિ (૧૦) દ્રષ્ટાંત

(બ) ઇંદ પરિચય

- (૧) શિખરિણી (૨) મંદાકાન્તા (૩) હરિણી (૪) પૃથ્વી (૫) સગ્ધરા
(૬) હરિગીત (૭) ગૂલાણા (૮) મનહર (૯) અનુષ્ટુપ (૧૦) શાફ્લવિકીડિત

संदर्भ सूचि

(१) सरल गुजराती व्याकरण -डॉ. भरत ढाकर

(२) आधुनिक साहित्य संज्ञाकोष -भाग-१-२, सं.-चंद्रकान्त टोपीवाण